

ISSN 1563-0331
Индекс 75879; 25879

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК

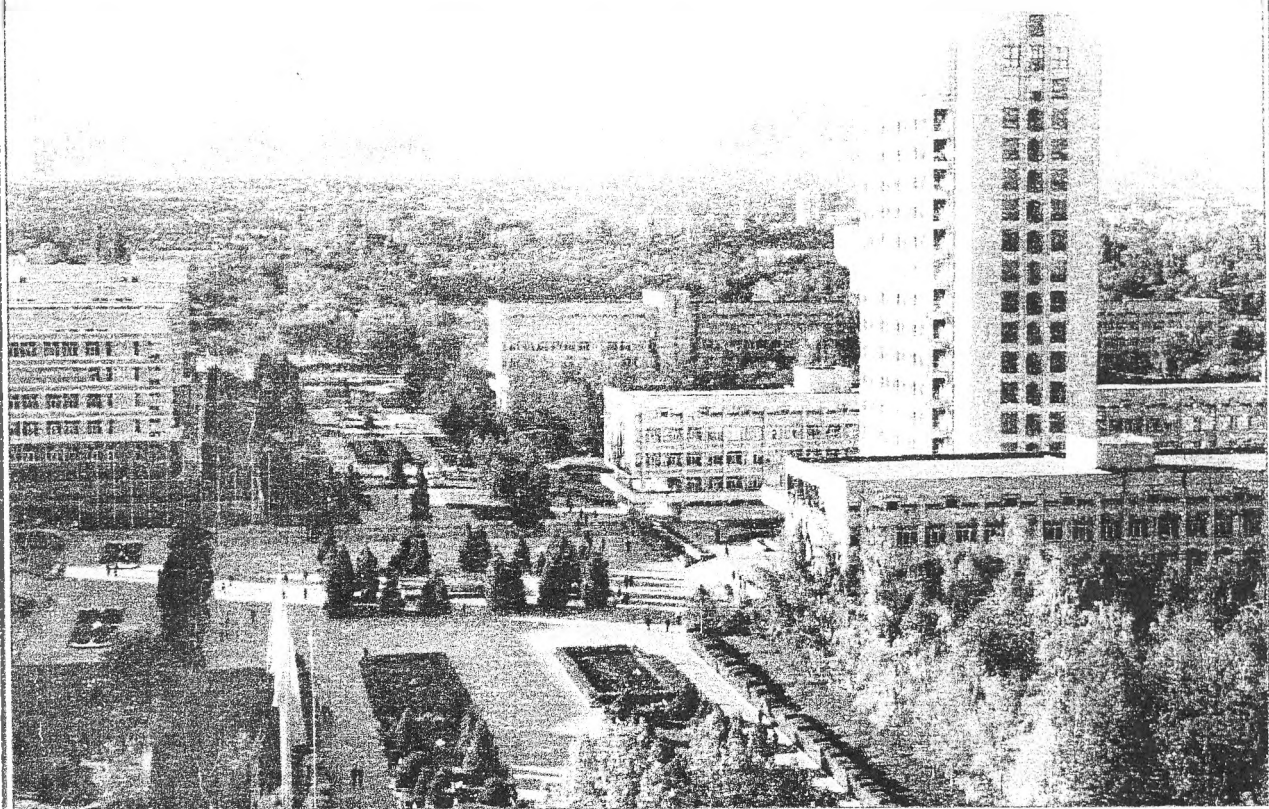
ХИМИЯ
СЕРИЯСЫ

СЕРИЯ
ХИМИЧЕСКАЯ

АЛМАТЫ

№1 (61)

2011

195

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ
ҚАЗҰУ
ХАБАРШЫСЫ
ХИМИЯ СЕРИЯСЫ

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
ВЕСТНИК
КазНУ
СЕРИЯ ХИМИЧЕСКАЯ

«Әр түрлі функциональды көміртекті,
минералды және өсімдік текті шикізатты
жана материалдарды алудың тиімді жана
технологиясы» атты Халықаралық ғылыми
конференция

Международная научная конференция
«Перспективные инновационные технологии
получения новых материалов различного
функционального назначения из углеводородного,
минерального и растительного сырья»

АЛМАТЫ

№1(61)

2011

МАЗМҰНЫ

Основан 22.04.1992 г.
Регистрационное свидетельство
№ 766
Перерегистрирован
Министерством культуры,
информации и общественно-го
согласия Республики
Казахстан
25.11.1999 г.
Регистрационное свидетельство
№ 956-Ж

Редакционная коллегия:
д.х.н., проф. Мансуров З.А.
(науч. редактор)
д.х.н., проф. Буркитбаев М.М.
(зам. науч. редактора)
д.х.н., проф. Тажибаева С.М.
(ответ. секретарь)
д.х.н., проф. Абилов Ж.А.
д.х.н., проф. Абрамова Г.В.
д.х.н., проф. Алдабергенов М.К.
д.х.н., проф. Аубакиров Е.А.
д.х.н., проф. Бурашьева Г.Ш.
д.х.н., проф. Жубанов К.А.
к.х.н., ст. преп. Какимова М.Г.
д.х.н., проф. Камысбаев Д.Х.
д.х.н., проф. Мун Г.А.
д.х.н., проф. Мусабеков К.Б.
д.х.н., проф. Наурызбаев М.К.
д.х.н., проф. Онгарбаев Е.К.
к.х.н., доцент Төрегожина Ж.Р.

Вестник КазНУ
Серия химическая
№1 (61)
ИБ №5336
Подписано в печать 18.07.11
Формат 90 x 110 1/8
Бумага офсетная № 1
Печать офсетная. Уч.-изд.л. 14,2
Тираж 500 экз.
Заказ №584. Цена договорная
Издательство
«Қазақ университеті»
Казахского национального
университета им. аль-Фараби
050078, г. Алматы,
пр. аль-Фараби, 71, КазНУ.
Отпечатано в типографии
издательства
«Қазақ университеті»
050078, г. Алматы,
пр. аль-Фараби, 71, КазНУ.

- З. А. Мансуров. Жану мәселелері институтындағы жетілген нанотехнологиялар мен материалдар. 18
- А. С. Мукасян. Кертартпа ерітінділерінің өз алдына таратын жоғары температуралы синтезі. 28
- А. С. Рогачев. Механикалық белсендірілген жүйелердің өжс. 32
- В. Е. Мессерле, А. Б. Устименко. Плазмохимиялық реакторда аса үлкен (алып) көміртекті нанотүтіктің пайда болуы. 38
- А. Р. Бродский. Циглер-натта типті гомогенді каталитикалық жүйелердің мессбауэрлік спектроскопиясы. 43
- А. Р. Бродский. Циглер-натта типті орныққан каталитикалық жүйелердің мессбауэрлік спектроскопиясы. 50
- А. Р. Бродский. Циглер-натта типті гомогенді каталитикалық жүйелердің құрамының уақытқа тәуелділігі. 55
- Ұ. Қарабалин, Ф. Сериков, О. Лызлов, Е. Макишев, Э. Якупова, Ж. Қайырбеков, М. Исмагулов. Қазақстан Республикасы Шығыс Қазақстан Облысы кендірлі көмір-сланец кен орны катты көмірсутектерін өңдеудің перспективалары. 61
- Ұ. Қарабалин, Ф. Сериков, О. Лызлов, Н. Бачилова, Э. Якупова, А. Елеуқұлова. Әк тас-ұлутасты оның төзімділігіне кальций полисульфиді ерітіндісімен өңдеудің әсері. 66
- Х. А. Суербаев, Г. Ж. Сейтенова, Ф. М. Қанапиева. Туберкулезге қарсы дәрілік зат паск (п-аминносалицил қышқылы) 71
- Х. А. Суербаев, Г. Ж. Жаксылықова. «Нововалидол» спазмолиттік дәрісі 76
- Е. Тілеуберді, Е. Қ. Оңғарбаев, Б. К. Тулеутаев, З. А. Мансұров. Қазақстан республикасының мұнайбитумды жыныстарының органикалық бөлігінен битум алу. 79
- Ж. Қ. Қайырбеков, Қ. Қ. Қатаева, Ж. К. Мылтықбаева, М. З. Есеналиева. Бутиндиол-1,4 гидрлеу процессіне МНХ, НХ, СКН-39Н өндірістік катализаторлары өатысында кеңейтілген сынақ жүргізу нәтижелері. 83
- Ж. Қ. Қайырбеков, Н. Т. Смағұлова, Т. Ш. Досмаил, М. З. Есеналиева, Ж. Мұнайпасов. Гидротазалау және гидродеалкилрлеу процестерінде су буын қолдану. 86

Б. А. Жубанов, П. Е. Мессерле. Ароматты дикетодиангидридтерді алу жолдары - «дегидридоконденсациямен ацилирлеу» (Жубанов – мессерле реакциясы).	391
А. О. Әділбекова, К. І. Омарова, А. С. Оразғұлова, К. Б. Мұсабеков. Иондық баз полиэлектролиттік комплекстерімен капиллярлы-кеуек жүйелерден мұнай (керосіндегі 70% ерітіндісі) ығыстыру заңдылықтары.	397
И. М. Городецкий. Мақаланың атауы – жаңа технологиялық жанама окнан бағытын нысанаға ала отырып, мұнай өнімдерін алу.	404
Ж. К. Каирбеков, Е. А. Аубакиров, М. З. Есеналиева. Нитро-613 каталитикалық гидрлеу сатысын жетілдіру.	409
Ж. К. Каирбеков, Е. А. Аубакиров, Ж. Х. Ташмухамбетова. Нитро-613 каталитикалық тотықсыздандыру.	413
Е. А. Аубакиров, Ж. К. Каирбеков, М. Ф. Файзуллаева, И. М. Мусабаев, М. С. Туленов, С. А. Елеуова. Тозған автомобиль шиналарын екіншілік каталитикалық өңдеу.	416
Е. А. Аубакиров, Ж. К. Каирбеков, М. Ф. Файзуллаева, И. М. Мусабаев, Э. Джолдасова. Пластмасса материалдарының қалдықтарын каталитикалық өңдеу.	419
Ж. Т. Ешова, Ж. К. Каирбеков, М. З. Есеналиева қияқты кен орны көмірін катализдік гидрогендеу.	421
Ж. Қ. Қаирбеков, Ә. К. Молдабаев, Ж. Т. Ешова, М. И. Байкенов. Темір қосылыстары негізіндегі катализаторларды қолданып көмірді гидрогендеу процесі.	426
Х. Қ. Оспанов. Полиметалды кендердің коллективті-селективті флотациясының жағдайында алтынды жоғалту туралы сұраққа.	431
Р. К. Надиров, М. К. Досымханова. Флавопиридолдың аналогтарын электросинтезі.	434
А. А. Ментбаева, А. К. Оспанова, Г. А. Сейлханова, Н. С. Ашимхан, Ш. У. Жакибалиева. Алма пектинінің қорғасын (II) ионымен әрекеттесуі.	437
Р. М. Мойса, Г. К. Василина, К. А. Жұбанов, А. И. Купчишин, А. Т. Кусаинов, Е. Е. Ибрагимов. n-Парафиндерді өңдеу процесіндегі радиациялы модифицирленген табиғи цеолиттер.	442
Р. М. Мойса, Г. К. Василина, К. А. Жубанов, Г. Н. Шарифканова, С. Жиеналиева Н. Носова. Модифицирленген табиғи цеолиттердің каталитикалық қасиеттеріне механохимиялық өңдеудің әсері.	446
А. Б. Баешов, Б. Э. Мырзабеков, Н. С. Иванов, А. Қ. Баешова. Күкірт қышқылы ерітіндісінде платина (IV) иондарының импульсті ток әсерімен ультрадисперсті ұнтақтар түзе тотықсыздануы.	450
Ж. Қ. Қайырбеков, Е. А. Аубакиров, Н. Т. Смағұлова, Т. Ш. Досмаил. Каталитическая переработка коксохимической смолы.	455
Ж. Қ. Қайырбеков, Н. Т. Смағұлова, Т. Ш. Досмаил, Б. Серікбол. Шайырдың дистилляттық фракциясымен шикі коксохимиялық шайыр қоспасын гидродеалкилрлеу.	458
Г. С. Полимбетова, Р. Р. Абдреимова, С. Кейінбай, А. К. Борангазиева, Ф. Х. Фаизова, Г. О. Бугубаева. Мыс фосфидінің тотығу алкоголизі. Хабарлама 1.	461
Г. С. Полимбетова, Р. Р. Абдреимова, А. К. Борангазиева, Ф. Х. Фаизова, С. Кейінбай, Г. О. Бугубаева, А. А. Каримова, А. А. Ондаханов. Мырыш фосфидінің тотығу алкоголизі. Хабарлама 2.	466
Г. С. Полимбетова, Р. Р. Абдреимова, А. К. Борангазиева, Ж. У. Ибраимова. Мырыш фосфиді мен мыс фосфидінің тотығу алкоголиз реакцияларының механизмі. Хабарлама 3.	470
Т.С. Әбілдин. Бензонитрилді NI-NB катализаторында сутек қысымында гидрогендеу.	476
М. Р. Танашева, Н. А. Убайдулаева, Ж. Е. Джакупова, Л. К. Бейсембаева. Жеңіл балқитын экстрагенттермен экстракциялық жүйенің физика-химиялық негізі.	480
Э. Т. Ермолдина, Ж. К. Қаирбеков, Ж. К. Мылтықбаева. Көмір мен одан бөлініп алынған гумин қышқылдарының қышқылдық қасиеттері.	483

Е. Е. Ермолина, Ж. К. Қайырбеков, Ж. К. Мылтықбаева. «Өңірленген» «Мамыт» және «Құшмин» кен орыны көмірлерінен алынған гумин қышқылы тараннан кәсіптік сұйық кәсіптер.	488
Ж. К. Қайырбеков, Ж. К. Мылтықбаева, Қ. О. Қасенова, М. Б. Ордаханова. Фанжаот кен орыны мұнайының дизель және газойль фракцияларының трибулациясы.	492
Ж. К. Қайырбеков, В. С. Емельянова, К. А. Жұбанов. Қазақстан көмірлерінің физиологиялық активті заттарды алу және сұйық көмірсутектердің көмірленуінің өнерменгілік тәжірибелік - өндірістік қондырғысының жобалық конструкторлық құжаттарын жасау.	496
Ж. К. Қайырбеков, У. С. Карабалин, Ә. Н. Якунова, В. С. Емельянова, Т. В. Шакиева, Ж. К. Мылтықбаева. Кендірілік кен орыны сланцын азот қышқылы және ауаны өткізген толықтыру.	502
Ж. К. Қайырбеков, О. А. Лызлов, Ә. Н. Якунова, В. С. Емельянова, Т. В. Шакиева, Ж. К. Мылтықбаева. Кендірілік кен орыны сланцы мен қоныр көмірін термокатализикалық өңдеу.	505
Ж. К. Қайырбеков, В. С. Емельянова, Т. В. Шакиева, Ж. К. Мылтықбаева. Катализикалық процестерге ультрадыбысты қолданудың тиімділігі.	508
Т. В. Шакиева, Ж. Р. Төреғожина, Г. О. Түрешев, О. И. Пономаренко. Жұмыс шегінегі газдардың газартуын экологиялық мәселелер.	515
Ж. Н. Рүстембеков, Г. М. Қалдыбекова, Н. Г. Оспанов, У. С. Кемельбеков, А. А. Абдильданова, Т. М. Сейіханов, Қ. М. Бекетов, Қ. Ж. Иралиев. Простодол және казканиннің β-циклодекстринмен кристалдық комплекстерін электрондық микроскопия әдісі арқылы зерттеу.	518
Ж. К. Қайырбеков, Ж. К. Мылтықбаева, К. А. Қасенова, М. Б. Ордаханова, Е. Е. Ермолина. Мұнай мен көмірден алынған дизель отынының сапасын жақсарту.	524
Ж. К. Қайырбеков, Е. А. Лубакиров. Сұйық фазада Н-613 тотықсыздандыру процесінде пайдаланылатын ролі.	529
Ж. К. Қайырбеков, У. С. Карабалин, Ә. Н. Якунова, В. С. Емельянова, Т. В. Шакиева, Ж. К. Мылтықбаева. Жанғын сланецтер - химия мен энергетиканың балама шикізаты.	531
Н. М. Городецкий, В. С. Емельянова, К. А. Жұбанов. Қосарланған су импульсінің әсерімен ұңғы айналасындағы қабаттардағы мұнай өнімділігін арттыру.	537

обработанный 1,0 М HCl, в процессе восстановления H-613 проявляет высокую селективность.

Таким образом, показана возможность использования отходов фосфорперерабатывающего производства в качестве носителя палладиевого катализатора для процесса селективного восстановления хлорсодержащих нитросоединений.

Литература:

1. Шмюнина В.П., Ибрашева Р.Х. Восстановление о-нитробензолсульфокислоты в присутствии палладиевых катализаторов на носителях // Химия и химическая технология. 1970.-т.10. –С.151-152.

2. Сокольский Д.В. Гидрирование в растворах. Алма-Ата. Наука, 1979. 364с.

СҮЙЫҚ ФАЗАДА H-613 ТОТЫҚСЫЗДАНДЫРУ ПРОЦЕСІНДЕ ТАСЫМАЛДАҒЫШТЫҢ РОЛІ

Ж.К.Каирбеков, Е.А.Аубакиров, М.З.Есеналиева

әл-фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы

Жұмыста фосфор өңдейтін өндірістің қалдықтарын нитроқосылыстарды селективті тотықсыздандыру процесі үшін палладий катализаторына тасымалдағыш ретінде пайдалану мүмкіндігі зерттелген.

ROLE OF THE CARRIER IN THE COURSE OF ЖИДКОФАЗНОГО RESTORATION H-613

Z.K.Kairbekov, E.A.Aubakirov, M.Z. Esenalieva

Al-Farabi Kazakh National Univevsity, Almaty

In work it is investigated possibility of use of a waste phosphorus the processing manufactures as the carrier palladic the catalyst for process of selective restoration of nitroconnections.

УДК 665.75.8

ГОРЮЧИЕ СЛАНЦЫ – АЛЬТЕРНАТИВНОЕ СЫРЬЕ ДЛЯ ХИМИИ И ЭНЕРГЕТИКИ (обзор)

**Ж.К. Каирбеков, У.С. Карабалин, Э.Н. Якупова, В.С. Емельянова, Т.В. Шакиева,
Ж.К. Мылтыкбаева**

НИИ новых химических технологии и материалов
АО "Казахский институт Нефти и Газа"

В данной статье представлен обзор последних работ по термической переработке горючих сланцев. Рассмотрен влияние параметров процесса на состав и свойства получаемых продуктов, а также проблемы дальнейшей термической переработки сланцев.

В настоящее время интенсивное потребление нефти и природного газа при ограниченности их легкодоступных ресурсов обуславливает неизбежное расширение масштабов использования твердого топлива, в частности горючих сланцев, как одного из альтернативных источников получения жидких углеводородных продуктов.

Горюющие сланцы осадочная горная порода органического происхождения, в которой